

ROSTRA ECONOMICA

INHOUD

	pag.
Redactioneel	1
Enquête S.E.F. 1964 Voorzitter S.E.F.	2
Een negentiende-eeuws economisch proefschrift M. Fase	2
Economie in zestien tekeningen J. E. Czeszko	4
Het ideale wiskundeboek? B. M. S. van Praag	5
Contradictie a.t.t.	6
Geld en ethiek P. Stek	7
Economen-conferentie 1964 Th. A. J. D. Meys	8
College-bloempjes	10
Een goede Marka pocket r.s.	11
Ontvangen literatuur redactie	11
S.E.F. Mededelingen	12
Lijst van geslaagden	12

63166
gratis

W. J. Heydeman

repeteert voor **Elementaire Statistiek**
Financiële Rekenkunde

leidt op voor **Praktijkexamen Boekhouden**

WARMONDSTRAAT 1731 AMSTERDAM-W1
TELEFOON 12 18 03

Frese, Hogeweg, Meyer & Hörchner accountants

zoeken contact met

economen

die belangstelling hebben voor een
practische scholing tijdens de duur
van hun universitaire opleiding tot
accountant.

Brieven te richten aan het adres:

Beethovenstraat 198, Amsterdam
telefoon 73 75 55

A. VAN DER KUIJ,

LERAAR M.O. HANDELSW.

Repetitor voor: Tentamen boekhouden - Voortgezet boekhouden
Financiële rekenkunde

Opleider voor: Praktijkexamen boekhouden
Examen M.B.A.

ROSTRA ECONOMICA

MAANDBLAD VAN DE STUDIEVERENIGING DER ECONOMISCHE
FACULTEIT VAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Redactie: M. Fase, R. Schöndorff, P. Stek

Gelieve stukken voor de redactie bestemd te zenden aan:
M. Fase, Spaarndammerdijk 265. - Voor advertenties wende
men zich tot de redactie.

Redaktioneel

Het gebeurt wel eens dat studenten ons verwijten dat wij, bij de vervulling van onze redactionele taak, bepaalde facetten van onze studie onvoldoende ter sprake brengen. Een zo'n facet zou dan zijn de miserabele accommodatie van het instituut van onze fakulteit, het seminarium voor economische wetenschappen.

We kunnen waarnemen dat de juristen in een niet te stuiten expansiedrift de trappen van ons seminarium naderen. De vraag die dan wordt gesteld is, waarom groeien andere fakulteiten wel, terwijl wij, ekonomen, nog steeds zitten met een instituut zoals dat ook 6 jaar geleden reeds bestond. Het aantal ekonomen is evenwel sindsdien aanzienlijk gestegen.

Het is reeds eerder gebleken dat onze medestudenten graag kritiseren, maar er nimmer toe komen hun kritiek schriftelijk te formuleren, ook al bezit hun fakulteit een periodiek dat gaarne zijn kolommen openstelt. Om die reden hebben wij een van de vragen, die velen bezighoudt, geformuleerd. Wij geloven niet dat ons S.E.F. bestuur deze vraag over het hoofd zal hebben gezien bij zijn contact met onze fakulteit. Toch lijkt het ons raadzaam deze vraag eens te belichten, vooral omdat de S.E.F.-enquête, waarover U in dit nummer meer kunt vernemen, misschien de mogelijkheid biedt bepaalde kritiek en verlangens te uiten.

Enquête S.E.F. 1964

Zoals U wellicht niet ontgaan is, groeit allerwege de belangstelling voor de problemen rond het hoger onderwijs. Deze ontwikkeling wordt niet alleen door het meer actief optreden van enkele studentengroeperingen, maar vooral ook door de plannen van minister Bot op gang gebracht. Ook onze faculteit zal hiervan de gevolgen ondervinden; over niet te lange tijd zullen er bijvoorbeeld met betrekking tot de verwerking van de geboortegolf en het vraagstuk van de studieduurverkorting maatregelen genomen moeten worden.

Tot nu toe hebt U slechts in sociëteit of koffiekamer Uw vriendenkring Uw op- en aanmerkingen over studieduur, -indeling en -begeleiding, het nut van colleges, repetitoren en werkgroepen etc. kenbaar gemaakt. Om overigens begrijpelijke redenen bespaarde U de hoogleraren Uw directe kritiek. Maar ook het S.E.F.-bestuur, dat o.m. tot taak heeft de studiebelangen van de leden te behartigen, krijgt slechts een onvolledig en weinig betrouwbaar inzicht in hetgeen er door U over de studie gedacht wordt. Het heeft daarom besloten in overleg met het Faculteitsbestuur een anonieme enquête te houden door middel waarvan U al Uw waardering, kritiek en aanbevelingen betreffende de studie op papier kunt zetten.

deel van de leerstof is lange tijd geleden

In eerste instantie zullen binnenkort zij, die sinds 1 januari 1960 het kandidaatsexamen met goed gevolg aflegden over de kandidaatsstudie worden ondervraagd. Het materiaal wordt door het bestuur van de S.E.F. verwerkt en het resultaat in dit blad gepubliceerd. Het is van groot belang, dat U allen, na ontvangst van het formulier, Uw antwoorden zorgvuldig overweegt, opdat volledige representativiteit en betrouwbaarheid bereikt wordt. Voor een waardevolle opiniepeiling, van belang voor Uzelf en zij, die na U studeren, reken ik op de medewerking van U allen.

B. F. van Ittersum,
S.E.F.-voorzitter.

Een negentiende-eeuws economisch proefschrift

Inleiding

Chauvinistisch ingestelde economen komen meestal slecht aan hun trekken wanneer het gaat om de geschiedenis van hun vak in Nederland. Hoewel hiertegen weinig bezwaar kan worden gemaakt, is het toch wel aardig, in een stoffig anti-quariaat, een stukje geschiedenis van de vaderlandse economie-beoefening te vinden.

Iedere Nederlander kent de naam van Mr. Samuel van Houten (1837-1930). Deze klank zal hem onmiddellijk het beroemde kinderwetje uit 1874 in het geheugen brengen. Minder bekend is, dat deze merkwaardige historische figuur niet uitsluitend politieke activiteiten heeft ontplooid. Naast propagandist voor het neomalthusianisme en strijder voor

de vrouwenemancipatie, is Van Houten ook econoom geweest.

Van Houten promoveerde op een economisch proefschrift aan de Groningse universiteit. In „Vragen des Tijds” schreef hij enkele jaren de financiële beschouwingen, terwijl hij in verschillende geschriften — merendeels tijdschriftartikelen — aandacht heeft gevraagd voor vraagstukken over loonbepaling, inkomensverdeling, handelspolitiek en openbare financiën. Een enkele maal heeft Van Houten zich ook begeven op het terrein van de methodologie, stokpaardje van vele generaties economen. Zijn denkbeelden hierover zijn in hoofdzaak neergelegd in een opstel: „De staathuishoudkunde als wetenschap en kunst”, verschenen in De Gids van 1866.

Het grootste deel van Van Houtens economische gedachten is zo zeer verweven met toenmaals actuele kwesties, dat ze thans weinig interessants meer te bieden hebben. Minder vluchtig is het karakter van Van Houtens methodologisch opstel, waarin de lezer ook nu nog verrassende opmerkingen aantreft over de economie als wetenschap en kunst(-leer). Het proefschrift van Van Houten heeft vooral geschiedkundige waarde. In het volgende willen we op deze historische betekenissen nader ingaan.

Verhandeling over de waarde

In 1859 promoveerde S. van Houten aan de juridische faculteit te Groningen op een proefschrift: *Verhandeling over de waarde*. Deze dissertatie is een bewering van het antwoord dat Van Houten inzond op een Leidse prijsvraag uit 1857. Hierin werd gevraagd naar „een uiteenzetting en beoordeling van de gevoelens der voornaamste staathuishoudkundigen over het begrip der waarde”.

In de onderhavige monografie betoogt Van Houten dat de oorsprong van de waarde ligt bij de nuttigheid: „De mensch kan zijne begeerten door het gebruik van zaken bevredigen. Om tot het bezit daarvan te geraken, waardeert hij ze tegen andere, door welke opoffering hij de begeerde zaak kan erlangen. De oorzaak der waardering ligt dus daarin, dat ene zaak het voorwerp van 's menschen begeerte is, welk begrip ik zal uitdrukken door nuttigheid”.¹⁾ Vervolgens wijst Van Houten erop dat deze nuttigheid berust op een tweetal omstandigheden: er moet behoefte bestaan en het subject dient de overtuiging te bezitten, dat het beschouwde goed ook in de gevoelde behoefte kan voorzien. Hiermede heeft Van Houten gebroken met de opvatting waaruit de waardeparadox moest resulteren. Van Houten definieert nuttigheid uitdrukkelijk als een betrekking tussen subject en goed. Ter afronding van zijn stelling laat Van Houten zien, dat elke zaak die waarde heeft, tevens nuttig is en dat elk goed zonder enig nut geen waarde bezit. De volgende stap, dat het grensnut bepalend is voor de hoogte van de subjectieve ruilwaarde, heeft Van Houten niet gedaan. Bij de erepromotie van Van Houten in 1921 heeft prof. Bordewijk dit aldus geformuleerd: „Al hebt gij de maat voor de waarde der bij den ruil af te stane en in te ruilen eenheden, het grensnut, nog niet gegrepen: gij staat er vlak voor.”²⁾

Bij kennisname van de opvatting over de „waarde” van Van Houten, is het noodzakelijk, zich rekenschap te geven van de heersende waardeleer rond 1860. Van Houten zelf, heeft later zijn herinnerin-

gen aan deze tijd, waarin hij begon met de bestudering van de literatuur, aldus geschetst: „Daar zag ik tot mijn verbazing schrijver op schrijver doceren, dat de ruilwaarde bepaald wordt door de kosten van voortbrenging; eene bewering die ik, als opmerkzaam koopmanskind, eenvoudig onzin moest vinden. Dan ware het al te gemakkelijk koopman te zijn.” Van Houten vermeldt dan, dat hij in alle geraadpleegde geschriften steeds opnieuw stuitte op deze omkering van oorzaak en gevolg (de kosten bepalen de prijs in plaats dat de verwachte prijs de produktie en daarmee de kosten bepaalt). Als besluit van deze terugblik schrijft hij: „Teneinde raad ontwierp ik eene, voor dien tijd nieuwe, waardeleer, waarbij de nuttigheid als bron der vraag tot haar recht kwam en toetste ik daaraan de leer der schrijvers, natuurlijk op niet malsche wijze.”³⁾

Besluit

Soms krijgt men de indruk dat de beoefening van de economie in de negentiende eeuw in Nederland, niet veel om het lijf heeft gehad. Weliswaar noemt Schumpeter in zijn geschiedenis van de economie Pierson, maar men kan zich afvragen of deze economist van het formaat is geweest van een vernieuwer als bijvoorbeeld L. Walras.

Tegen een dergelijke achtergrond en in het licht van de ommekeer in de waardeleer rond 1870, is het begrijpelijk dat Van Houtens verhandeling over de waarde weinig aandacht heeft gekregen. Later heeft Bordewijk bij verschillende gelegenheden aandacht gevraagd voor Van Houtens oorspronkelijke denkbeelden. Terecht kenschetst hij Mr. S. van Houten als de Nederlandse voorloper van de subjectieve waardeleer.⁴⁾

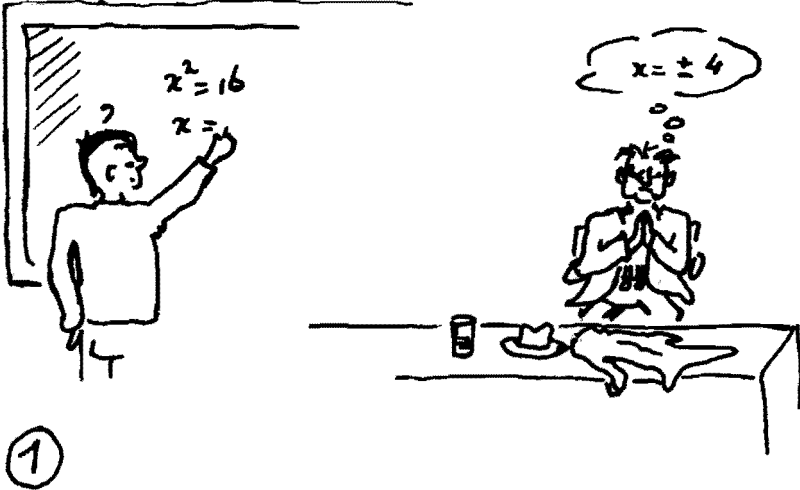
M. FASE.

1) S. van Houten, *Verhandeling over de waarde*, Groningen 1859, p. 22. De auteur wijst in een noot op Mac Leod, die dezelfde gedachte heeft geuit. Blijkens de „voorrede” van Van Houtens boek heeft de schrijver zijn denkbeelden onafhankelijk van deze Engelse voorloper ontwikkeld (p. IV).

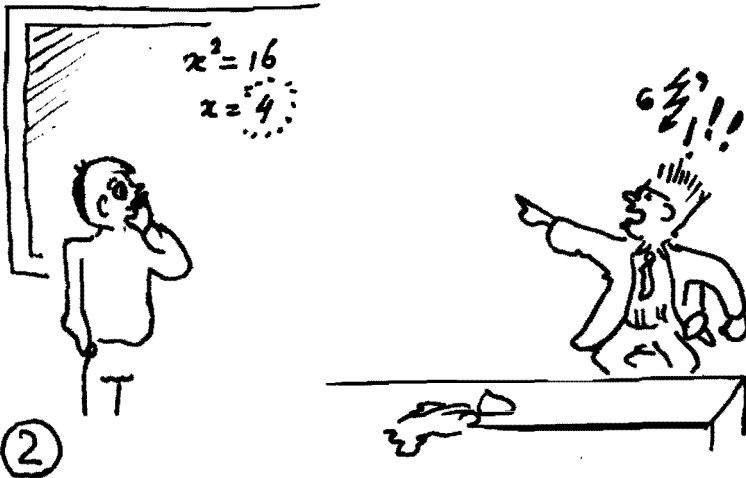
2) H. W. C. Bordewijk, *Inleiding tot de Economie*, Groningen 1931, p. 624. Het is opmerkelijk dat dit boek slechts geschiedenis bevat, niettegenstaande de titel.

3) Aangehaald door G. M. Bos, Mr. S. van Houten, Purmerend 1953, p. 14. Bij de lezing van deze herinnering moet men wel bedenken dat Van Houten deze na 1900 te boek heeft gesteld. Het subjectivisme had toen reeds ruime erkenning verworven, zelfs in Nederland. Tegen deze achtergrond relativeert de opmerking van Bos, dat Van Houten geloofde in zijn eigen onfeilbaarheid (p. 201), enigszins de betekenis van deze woorden.

4) Vgl. a.w. p. 625.

1

2

3

Het ideale wiskundeboek? *)

Wanneer de heer Kloek in De Economist van augustus 1963 bij het recenseren van het boek van Lips: Wiskunde voor Economisten, verzucht, dat het ideale wiskundeboek voor economen er nog steeds niet is, had hij kennelijk toentertijd nog geen kennis genomen van het bovenstaande werk. Hoewel het woord „ideaal” natuurlijk altijd relatief moet worden opgevat en zelfs op het beste boek wel kan worden afgedongen, geloof ik toch, dat, gemeten aan de huidige maatstaven, dit boek die betiteling verdient.

De eisen, die aan een wiskundeboek voor economen moeten worden gesteld, zijn zeer zwaar: enerzijds maakt de economische wetenschap van jaar tot jaar meer gebruik van resultaten en denkmethodes uit de meeste uiteenlopende takken der wiskunde, anderzijds houdt de misvatting, dat de economie van A-wetenschap zou zijn, nog hardnekkig stand, reden, waarom men de benodigde wiskundige kennis tracht te bagatelliseren. Ongetwijfeld wil ik niet ontkennen, dat de verbale economie zeer belangrijk bijdragen tot de economische wetenschap heeft geleverd, noch dat de tegenwoordige opleidingen goed zijn aangepast aan de vraag van het bedrijfsleven naar praktische academici, maar wel meen ik, dat de toekomst van de economische wetenschap wordt gevonden in die tak, die men nu nog verbijzonderend „wiskundige” economie noemt (mutatis mutandis voor de bedrijfseconomie in de besiskunde).

Evenwel bestaat er op het moment in haast elke economische opleiding een grote lacune, omdat zowel de gedooceerde stof als ook de wijze van doceren niet meer voldoet aan de eisen, die door de huidige stand van de wetenschap worden gesteld op het stuk van de wiskundige voorkennis. Daarom is het bijzonder ver-

heugend, dat er eindelijk een boek is verschenen, dat op adequate wijze in genoemde lacune voorziet, nl. het boek van Yamane.

Het boek behandelt praktisch alles, wat voor de econoom van belang kan zijn, zonder te vervallen in een hinderlijke gedetailleerdheid. Na twee inleidende hoofdstukken over het verzamelingsbegrip en de begrippen: functies, limieten en continuïteit, behandelt hij in drie hoofdstukken de differentiaalrekening met de bekende economische toepassingen. Hierna volgt een bijzonder duidelijk hoofdstuk over integratie, die in de meeste boeken zo schandelijk wordt verwaarloosd. Niettemin geeft dit hoofdstuk naar mijn smaak te weinig techniek; het substitueren van de integratievariabelen, de mogelijkheid van differentiëren onder het integratietekens, en het uitrekenen van meervoudige integralen wordt nauwelijks of niet besproken, ook van de betekenis der Jacobiaan wordt geen, althans intuïtieve, verklaring gegeven.

Hoewel dit hoofdstuk dus juist met het oog op het onwetende publiek beslist onvolledig is, heeft het anderzijds de zeer grote verdienste dat de integratietheorie wordt benaderd uit het moderne maattheoretische standpunt, ook al wordt dit niet expliciet vermeld; de schrijver maakt zich er niet van af met de doodoener „integreren is het omgekeerde van differentiëren.”

Hierna volgen hoofdstukken over reeksen, differentiaal- en differentie-vergelijkingen. Meer dan 150 bladzijden over matrices en vectoren garanderen de lezer een grondige kennis van deze materie, die tegenwoordig zo bijzonder belangrijk is. Tenslotte volgen nog vijf hoofdstukken over waarschijnlijkheidsrekening en statistiek, waarin een nogal concies en

Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde

1964 — 38e Jaargang

*Redactie: Drs. A. L. Blok, Prof. A. Goudekot, Prof. Dr. A. Th. de Lange,
Prof. Dr. J. L. Mey, Prof. A. M. van Rietschoten,
Prof. Dr. H. J. v. d. Schroeff, Drs. D. G. van Til, secretaris*

Verschijnt maandelijks behalve in de maand augustus; men abonneert zich voor de gehele jaargang. Abonnement per jaar f 19,50. Proefnummer op aanvraag gratis. Voor studenten bestaat er gelegenheid tot het nemen van een studie-abonnement tegen de gereduceerde prijs van f 12,50 per jaar.

J. MUUSSES n.v. - PURMEREND

Levering ook via de boekhandel

abstract overzicht van de moderne statistische begrippen wordt gegeven, benevens een kort hoofdstuk over speltheorie. Behalve in de keuze van de stof ligt het belang van dit boek in de grote didactische kwaliteiten, de uiteenzettingen zijn helder en verduidelijkt met vele voorbeelden, aangevuld met niet te moeilijke sommen. Dit is het eerste boek van dit soort, dat de wiskunde geeft op de moderne manier, die tegenwoordig bij de wiskundige studie gebruikelijk is, dat niet op ouderwetse manier elk wiskundig begrip tracht in te voeren, vermomd in het een of andere economische verhaaltje en juist door het verdoezelen van moeilijkheden onduidelijkheden schept, maar rustig en eerlijk met de wiskundige begrippen voor de draad komt en pas daarna een economische toepassing geeft.

Vele economische toepassingen worden kort en duidelijk uiteengezet, zoals het ondernemersgedrag, het „adding-up”-probleem, het model van Domar, het verband tussen multiplier en accelerator van Samuelson, de stabiliteitsvoorwaarden, consumentengedrag. De verwijzingen aan het eind van de hoofdstukken zijn zowel wat het wiskundige, als het economische deel betreft voortreffelijk en up-to-date. De typografische uitvoering is een genot. Het enige, dat men op het boek kan aanmerken, is, dat er in de indices nog al wat drukfouten staan, een tamelijk constante verwarring over het argument van een complex getal

wanneer hij schrijft $\tan^{-1} \frac{a}{b}$ terwijl hij bedoelt $\tan^{-1} \frac{b}{a}$.

Het boek is dus zonder meer zeer sterk aan te raden voor alle theoretisch geïnteresseerde economen, terwijl de eerste hoofdstukken (die gemakkelijker leesbaar zijn dan de rest) het geschikt maken voor de eerstejaarspropedeuse. Het deel over statistiek staat ver boven het peil van „Voortgezette Statistiek” en is niet moeilijker maar wel op modernere leest geschoeid dan het college „Statistische Analyse”, Yamane geeft een meer algemene, en anderzijds minder gedetailleerde inleiding tot de statistiek.

Het zou me niet verbazen, wanneer dit boek een bestseller blijkt, dat de overige boeken als Lisman en Allen een genadeloze concurrentie zal aandoen; het boek van Lips wordt veel minder geschaad, daar dit toch wel voor een ander publiek is bestemd.

Resumerend kunnen we dus zeggen dat dit boek, hoewel niet in absolute zin ideaal, wel in vergelijking met de andere wiskundeboeken voor economen ideaal genoemd kan worden.

B. M. S. VAN PRAAG.

*) Taro Yamane: *Mathematics for Economists: An Elementary Survey*. Prentice-Hall Inc. 1962, 554 blz.

CONTRADICTIE

Toen Kluwer naar de omzet staarde
van Limpergs werk dat hij vergaarde
kwam er een brok in zijn keel
want veertig gulden per deel
bleek wel de prijs, maar niet de waarde.

a.t.t.

Geld en ethiek *)

„Wat doen wij met ons geld en onze welvaart? Het antwoord kan niet zijn: 'Dat moet ieder zelf weten.' Daarom wil R.A. in dit boekje optreden als gids in het onoverzichtelijke gebied, aan de grens waarvan de econoom met een zucht van verlichting zijn souvereiniteit overdraagt aan de consument. R.A. beperkt zich tot humanistische en christelijke consumenten, maar spreekt alleen de taal van de laatsten. Daar ik dichterbij de eersten sta, heb ik wel wat moeite gehad de gids te verstaan, maar men leert als Hollander vele talen, zodat ik het er op waag de woorden van R.A. met wat eigen commentaar over te brengen.

De schrijver houdt in het eerste hoofdstuk een pleidooi voor hulpverlening aan mensen in nood en denkt daarbij vooral aan de bevolking van onderontwikkelde gebieden. Tezelfdertijd werpt hij een terminologisch rookgordijn op door het woord „nood” te misbruiken voor de veronderstelling, dat in de behoefte aan christendom in ontoelaatbare mate niet wordt voorzien, wat hij zelfs het meest vanzelfsprekende gebruik van het woord vindt (zie blz. 23). Laten wij ons lachen inhouden, Broeders en Zusters, want het is ernstig gemeend. R.A. wil de wereldbevolking nog bekeren! Hij wil het christendom verbreiden in gebieden, waarvan het ieders bedoeling is, dat zij onze welvaartssymptomen binnen afzienbare tijd zullen vertonen. Bij ons is één van die symptomen een geringere behoefte aan christendom, getuige het ontbreken van consumenten in de kerken en de short-run aanpassing naar beneden in de productie van christendom, getuige het geringe aanbod van ondernemers (het aantal mannelijke eerstejaars-studenten aan onze eigen theologische faculteit is gedaald van elf tot acht in het afgelopen jaar). De long-run aanpassing van het aantal kerken is met de huidige aanwending van de Lutherse kerk aan het Singel als expositieruimte voor kampeerartikelen nog niet ver gevorderd, hoewel geloof ik, het aantal kerkbanken per inwoner van Nederland belangrijk minder is dan in de middeleeuwen, wat ik echter nog niet statistisch heb kunnen verifiëren. Dat de zending „haar doel, Gods doel, dus bepaald nog niet bereikt” heeft is dan ook het intrappen van de open deur van een lege kerk. „Naar menselijke berekening zijn wij met de zending veelal te laat,” zegt R.A. zelf. Maar de schrijver kent kennelijk ook een andere berekening, wat ik in dit geval alleen kan zien als de weerspiegeling van een „doppelte Moral”. Laten wij hopen, dat de gemeenteleden beter kunnen rekenen

en hun geld aan het „diaconaat” en niet aan het „apostolaat” geven, en laat men bij „spirituele nood” denken aan lezen, schrijven en rekenen en laat men bovenal niet, zoals R.A., de pas zelfstandig geworden volkeren pubers noemen. Volkeren zijn geen pubers en alleen mensen kunnen seniel worden.

Naast de begrippen „diaconaat” en „apostolaat”, die onbegrensde sommen behoeven, kent R.A. het „pastoraat”, dat geld eist voor de instandhouding van de gemeente, een gevecht tegen de bierkaai, waarop ik niet zou ingaan, ware het niet, dat R.A. deze functie als fundamenteel beschouwt „ten opzichte van de verantwoordelijkheid voor het — vooral internationale — diaconaat en apostolaat”. Dit doet duidelijk uitkomen, waar het geld naartoe gaat, als R.A.'s opvattingen de heersende zijn, want het pastoraat is ook noodlijdend om het woord zelf ook eens te misbruiken.

Vervolgens vraagt R.A. zich af, of de vrijheid om al of niet te geven absoluut is. Neen, want dan „... houd ik mijzelf voor ... een God”. Men zou zeggen, dat een god tussen andere goden ongeveer evenveel speelruimte heeft als een mens tussen andere mensen. Maar dit is verder een hoofdstuk voor theologen en gelovigen, bestemd om aan te tonen, dat je inkomen niet je eigen inkomen is.

Dan gaat R.A. op zoek naar een norm voor wat je moet schenken. Dit zou van iets algemener belang zijn, als het probleem werd aangepakt in een kader, dat op een oplossing gericht was van b.v. het ontbreken van een redelijk inkomen per hoofd van de bevolking in vele economieën. Maar het ethisch kocioonneren van goedhartige gemeenteleden is nu eenmaal het onderwerp van dit boek, zodat het accent helemaal rust op de exploitatie van kleine, potentiële aanbieders van schenkingen.

Dit is misschien onvermijdelijk in een boek, dat de individuele ethiek betreft, maar het maakt het boek naar mijn smaak tegelijk ook overbodig, want het probleem, dat opgelost moet worden, is voor mij belangrijker dan het zieleheil van protestanten. En het is zonder meer duidelijk, dat particuliere liefdadigheid dit probleem niet zal oplossen, evenmin als de vroegere armoede hier erdoor is opgelost. Ik zal daarom dan ook nauwelijks ingaan op het hoofdstuk, dat zich bezig houdt met een ethisch budgetonderzoek, naar wat nou écht nodig is voor een menselijk bestaan. R.A. weegt hierbij niet alleen krenten, maar mengt zich ook in de gezinsgrootte, want kinderen kosten geld en meer kinderen kos-

ten meer geld, dat niet weggegeven kan worden. Maar het wordt mij te cynisch en tegelijk scholastisch ook nog te overwegen, dat meer kinderen meer gemeenteleden betekent, „daarmee ook de offerkracht der gemeente op peil houdend of opvoedend.” R.A. wijst en passant op het apostolaire voordeel van kinderrijkdom, een gedachte, die katholieken alleen nog binnensmonds uitspreken. Dit geheel wordt afgerond met de economische drogredenen, dat „het bij een volk met een krappe arbeidsmarkt — zoals heden in Nederland — economisch wenselijk (kan) zijn dat de bevolking zich uitbreidt...”

Nu bespreekt R.A. psychologische en sociale aspecten (pyknische typen zijn minder ascetisch dan leptosomen). Bij de economische aspecten heeft hij, gelukkig, zelf weer een gids gevonden in Prof. F. J. de Jong. Want het probleem van grote schenkingen aan het buitenland en ascese in het binnenland heeft zich natuurlijk voorgedaan in de vorm van het spookbeeld van een depressie. In het

raam van R.A.'s aanpak is er natuurlijk geen probleem, want hij ziet zelf ook, dat het gevaar van een verstorende mate van „spontane” schenkingen nihil is. Maar ook bij een adequate multilaterale en zeker bij een bilaterale aanpak is het gevaar van internationale kringloopverstoringen niet groot, want in de periode van opbouw besteedt men toch in de schenkende en lenende landen.

Aan het laatste hoofdstuk met religieuze aspecten waag ik mij niet. Niemand zal na deze bespreking verwachten, dat ik het recht kan doen wedervaren. Ik vermoed, dat juist de religieuze aspecten als wetenschappelijk beschouwd moeten worden, want R.A. noemt het boek een wetenschappelijke bijdrage. Nu ja, er zijn belangrijker woorden dan wetenschap om over te twisten.

P. STEK.

*) Prof. Dr. P. J. Roscam Abbing — Ethiek van de geldbesteding (Deel III in de serie *Ethische Verkenningen*) — G. F. Callenbach N.V. — Nijkerk.

Economen-conferentie, Rotterdam maart 1964

De Economen-conferentie, georganiseerd door de Vereniging Voor Studiebelenen aan de Nederlandsche Economische Hoogeschool, had dit jaar tot onderwerp: „De monetaire politiek, in het kader van de algemene economische politiek.”

Voordat tot een verslag van de conferentie zelf overgegaan wordt dient de buitengewone organisatie en de zeer goede verzorging van de deelnemers gememoreerd te worden. De werkcommissie hiervoor verantwoordelijk niets dan lof. De Conferentie werd in het Unilever-gebouw, waar drie van de vier inleidingen gehouden werden, door prof. drs. Lambers, rector-magnificus van de Nederlandsche Economische Hoogeschool, geopend. Prof. Lambers dankte hierbij de directie van Unilever die door haar medewerking, onder andere door het ter beschikking stellen van haar conferentiezaal en door het verzorgen van lunches, het slagen van de conferentie, vooral op materieel gebied, mogelijk maakte. Daarnaast noemde prof. Lambers het een gelukkig feit, dat op een economen-conferentie en ook in de praktijk, de studenten en afgestudeerden in de economie van de verschillende Universiteiten en Hoogescholen in ons land, „economisch een taal spreken”.

De eerste inleiding werd gehouden door Dr. A. Batenburg, onder-directeur van

de Nederlandsche Handel Maatschappij. Zijn inleiding droeg als titel: „De invloed van de monetaire politiek van de Nederlandsche Bank op het bedrijfsbeleid van de Algemene Banken”.

Dr. Batenburg wees er onder andere op, dat de monetaire politiek van de Nederlandsche Bank zich in het bijzonder richt op het bedrijf van de Handelsbanken, omdat deze als de belangrijkste geldscheppende instellingen moeten worden beschouwd. De handelsbanken worden op grond van de procedure, zoals die is voorgeschreven in de Wet Toezicht Kredietwezen, wel betrokken bij de tot standkoming van een aantal monetair-politieke beslissingen, maar de invloed van de handelsbanken is toch maar beperkt. Het bestuur van de Nederlandse Bankiersvereniging heeft in dit opzicht een duidelijk adviserende taak en in de praktijk is met deze adviezen door de Nederlandsche Bank zeker rekening gehouden.

Bij de bespreking van de belangrijkste monetair-politieke instrumenten kwam het onderscheid in, instrumenten die de kosten van het krediet, instrumenten die de voorwaarden van de kredietverlening en instrumenten die de beschikbaarheid van het krediet beïnvloeden, naar voren. Een bespreking van de invloed van de spaargelden bij handelsbanken, vooral in

het kader van de voorschriften door de Nederlandsche Bank te dien aanzien gegeven, vormde een belangrijk deel van het betoog van Dr. Batenburg, dit laatste in verband met de branche-vervaging die zich in Nederland bij het particuliere bankwezen in de laatste jaren voordoet. „Indien de monetaire politiek in een land zich eenzijdig richt op beïnvloeding van het bedrijf der primaire banken, dreigt de effectiviteit van de monetaire maatregelen door institutionele factoren te worden aangetast,” aldus Dr. Batenburg.

Op deze inleiding volgde een discussie waarbij prof. drs. Glasz de discussieleider was.

Na het diner in de Flevo-zaal, hield prof. dr. G. A. Kessler, directeur van de Nederlandsche Bank en hoogleraar aan onze faculteit, een inleiding, getiteld: „Betalingsbalans en monetair beleid”. Het monetaire karakter van het betalingsbalans-saldo, de in- en externe oorzaken van de betalingsbalansverstoringen en de mogelijke tegenstrijdigheden tussen de vereisten voor intern en extern evenwicht werden door prof. Kessler zeer indringend behandeld. Een beschouwing ten aanzien van de plaats van het monetaire beleid in het kader van het evenwichtsbeleid en een bespreking van de Nederlandse situatie besloten deze inleiding.

Prof. Glasz. was na afloop weer discussieleider.

Dinsdagmorgen hield prof. dr. H. W. J. Bosman, hoogleraar te Tilburg, een inleiding onder de titel: „Problemen van de internationale liquiditeiten”.

Prof. Bosman maakte een vergelijking tussen de situatie in de E.E.G.-landen en de Verenigde Staten, waarbij onder andere opgemerkt werd, dat het tekort van de E.E.G. het Amerikaanse tekort helpt bestrijden. De betalingsbalansstekorten in de Verenigde Staten vormen daarbij een extra probleem aangezien de invoerquote slechts 5% bedraagt.

Prijs- en inkomenseffecten zouden hierdoor geen zin hebben. Daarnaast kan een deflatiepolitiek, aldus prof. Bosman, bij 4—5% werkloosheid niet doorgevoerd worden, zodat alleen rechtstreekse maatregelen, zoals bijvoorbeeld de interest equalisation-tax in dit opzicht kunnen helpen. De paradox, die ontstaat doordat wij het vertrouwen in de dollar willen herstellen, maar dat als gevolg van dit herstellen van het vertrouwen dit voor ons zou leiden tot een tekort aan internationale liquiditeiten, de „Roosa-bonds” en het Plan Triffin werden vervolgens besproken.

Langer werd stil gestaan bij het „Plan Posthuma”: niet alleen meer dollars en ponden aanhouden maar meer elkaars valuta, de Verenigde Staten bijvoorbeeld moeten Europese valuta aanhouden, waarbij elke betaling volgens een systeem, maar met behulp van de valuta van de debiteur- en crediteurlanden zou moeten worden afgewikkeld.

Prof. Posthuma, die discussieleider was, verduidelijkte dit geheel nog, onder andere door er op te wijzen dat er in de laatste jaren in de behoefte aan grotere internationale liquiditeiten is voorzien door meer dollars te accepteren. Men heeft daar volgens prof. Posthuma nu genoeg van omdat Amerika de wereld hiermede infleert en omdat de behoefte om de reserves te laten groeien niet meer zo groot is.

Een interessant aspect was nog dat prof. Bosman, ter oplossing van de Nederlandse moeilijkheden midden en eind 1963, een revaluatie wel wenselijk geacht zou hebben. Een revaluatie mag alleen bij zogenaamd „fundamenteel disequilibrium” toegepast worden. In augustus had men de keus: of revaluatie, of verhoging van de lonen en daardoor direct of indirect, de prijzen. Er was sprake van een fundamentele onevenwichtigheid, terwijl een loon- en prijspolitiek de oorzaken van de moeilijkheden niet heeft weggenomen. Aldus prof. Bosman.

Mr. H. VAN DER MEULEN

repeteert

voor Candidaats en Doctoraal examen economie

BURGERLIJK RECHT en HANDELSRECHT

v. TUYLL v. SEROOSKERKENFLEIN 36 II - AMSTERDAM - TEL. 72 27 45

De vierde en laatste inleiding werd gehouden door prof. dr. J. Mertens de Wilmars, buitengewoon hoogleraar te Leuven, die zich gelukkig prees als Belgisch *economist* het woord te mogen voeren op een Nederlandse *Economistenconferentie*. De inleiding was getiteld: „Externe aspecten van de monetaire politiek”. Het monetaire evenwicht in de open en gesloten volkshuishouding, de monetaire verhouding met het buitenland en in het bijzonder het probleem een evenwicht te realiseren met het buitenland kregen de aandacht. Een uitspraak van prof. Mertens was onder andere: „Vaste wisselkoersen moeten als een inbreuk op de openheid van de economie gezien worden, maar in verband met de economische integratie kunnen de fluctuerende wisselkoersen daarentegen niet als akteel meer gezien worden.”

Daarna besprak prof. Mertens de verschillende vormen van economische integratie, waarbij verschillende graden van openheid onderscheiden werden. Vanaf 1958 is door de externe convertibiliteit de *monetaire* integratie op wereldniveau gekomen, de *economische* integratie van handel en goederen en dergelijke is echter nog op regionaal niveau, aldus prof. Mertens de Wilmars.

Na deze inleidingen stonden er een bezoek aan Heineken's Bierbrouwerijen en een „social-evening” met o.a. Rob van Reijn en het Rotterdamsch Studentencabaret op het programma. Ook hier was de organisatie perfect.

Woensdag was het excursiedag, waarbij

de deelnemers of naar Verolme's United Shipyards of naar Swarttouw's Havenbedrijven konden gaan. Ondergetekende is naar Verolme geweest, waar een ontvangst door de heer Hofstra zou plaatsvinden. De heer Hofstra was echter verhinderd en de public-relationman van Verolme heeft ons een ding zeker duidelijk kunnen maken en wel, dat de persoonlijke invloed van de heer Verolme op alle plaatsen in het bedrijf te merken is, o.a. door een standbeeld en drie foto's van de heer Verolme op strategische punten in het bedrijf.

Nogmaals de organisatie was perfect, de inleidingen waren zeer leerzaam, en iets is de Rotterdammers van de Amsterdammers zeker opgevallen, namelijk de afwezigheid van ons S.E.F.-bestuur, de heer Cavadino voor een avond uitgezonderd.

TH. A. J. D. MEYS.

RECHTZETTING

In ons artikeltje Monopolistische Genegeheid in het maart-nummer, meenden wij het vertraagd verschijnen van De Economist te kunnen toeschrijven aan kopietekort. Van bevoegde zijde is ons erop gewezen dat de oorzaak niet ligt bij kopiegebrek maar dat technische omstandigheden de verklaring vormen.

Redaktie.

College-bloempjes

Tel(C)raampje

Wanneer mijn kinderen mij vragen: „Wat is het grootste getal”, dan zeg ik maar: „nul”. Want dit heeft geen begin en geen eind.

(college elementaire statistiek)

Binormaliter

T.a.v. een Binominaalverdeling: „Die wordt niet dromedariaal verdeeld maar normaal”.

(college elementaire statistiek)

Een goede Marka-pocket

Van de hand van Richard Mayne is in de MARKA-reeks een zeer lezenswaardig boekje over het verleden, het heden en de toekomst van Europa verschenen.

De oorspronkelijke titel „The Community of Europe” is wat erg eenzijdig vertaald als „De Gemeenschappelijke Markt”.

Mayne is ter zake kundig. Sinds 1958 is hij werkzaam bij de Commissie van de E.E.G. in Brussel; voordien bij de Hoge Autoriteit in Luxemburg.

Hij is, afgezien van vertalers, de enige Engelsman in dienst van de E.E.G.

Zijn vrouw, Margot Lyon is de Brusselse correspondent van de „Guardian” en „The Economist”.

Op zeer boeiende wijze weet hij de recente ontwikkelingen in de Europese eenwording te plaatsen tegen een brede historische achtergrond. Hij gaat diep op de politieke aspecten in.

In de economische beschouwingen welke wij dagelijks onder ogen krijgen komen deze politieke achtergronden meestal slecht uit de verf. Wil men niet uit het oog verliezen dat de economische eenwording middel is tot een politiek doel, dan is het goed zich af en toe in dat doel te verdiepen.

In het begin van de 17e eeuw gingen reeds stemmen op om instellingen in het

leven te roepen die de vrede zouden kunnen bewaren. William Penn sprak van een „Europese rijksdag vergadering of senaat”; Abbé de Saint Pierre schrijft in 1712 over een alliantie tussen de Europese soevereine staten; in „Zum Ewigen Frieden” (1795) schrijft Kant over een confederatie van vrije staten; George Washington voorspelde dat er eens een „Verenigde Staten van Europa” zouden zijn; Leon Trotsky was van mening dat „niet alleen de strijd om de Ruhr, d.w.z. de strijd om de Europese kolen en het Europese staal, maar ook de onenigheid ten aanzien van de verdeling van Europa, hun beste oplossing zouden kunnen vinden in de Verenigde Staten van Europa”.

Tientallen concepties worden in dit boekje naar voren gehaald.

Ook de ontwikkeling van de laatste jaren krijgt ruimschoots aandacht. In het hoofdstuk „de Gemeenschap en Engeland” wordt een voor een Engelsman bewonderenswaardige objectiviteit betracht.

r.s.

*) „De Gemeenschappelijke Markt”, Marka-Pocket no. 5, Uitgeverij Het Spectrum N.V.

Ontvangen literatuur

J. A. C. Brown, *Bedrijfspsychologie*, Marka pocket 6.

De auteur, een bedrijfspsychiater, wil in dit boek de geïnteresseerde leek en anderen, bepaalde aspecten van de menselijke natuur ter overdenking voorleggen. Hierbij begeeft hij zich op het terrein van de psychologie, de geneeskunde, de antropologie, de economie en de praktijk van de bedrijfsleiding. Het lijkt een hachelijke onderneming. Als we de uitgever mogen geloven geldt dit niet voor Brown, wiens wetenschappelijke en praktische ervaring een verantwoordde benadering zou impliceren.

E. Dale & L. F. Urwick, *De Staf in de Organisatie*, Marka pocket 7.

Dit boek bevat boeiende leesstof over organisatorische problemen uit bedrijfsleven, regeringsinstellingen en leger. De omstandigheid dat de Amerikaanse auteur Dale directeur is van een van de grote adviesbureaus op het gebied van de bedrijfsorganisatie en de Engelse auteur, Urwick, deel heeft uitgemaakt van de Britse Generale Staf, wijst op een deskundige behandeling.

Redaktie.

S.E.F.-mededelingen

DIES

De Dies van de Faculteitsvereniging zal dit jaar gevierd worden op *donderdag 21 mei a.s. om 16.00 uur* in zaal 49 van de Oude Manhuispoort. Het Bestuur heeft Prof. dr. F. Hartog, hoogleraar te Groningen, bereid gevonden te spreken over: „Leven met kruipende inflatie”. Na afloop van de voordracht en de discussie zal het Bestuur recipiëren in het Doelen Hotel. Op uw aanwezigheid bij deze bijeenkomst wordt gerekend.

ENQUETE

Het Bestuur van de S.E.F. heeft, in overleg met het Bestuur van onze Fa-

culiteit, besloten een enquête te houden onder de leden. De bedoeling van deze enquête is een globaal inzicht te verkrijgen over hoe de studenten aan de faculteit staan tegenover hun studie en wat hiermede samenhangt.

De resultaten van de enquête, die te zijner tijd in Rostra Economica zullen worden gepubliceerd, kunnen het Faculteitsbestuur mede tot steun zijn bij het nemen van beslissingen aangaande de toekomst van Faculteit en studie.

Het is daarom van het grootst belang voor uzelf en voor degenen die na u zullen studeren, de u toe te zenden formulieren zonder uitzondering met overleg in te vullen en te retourneren. Het bestuur rekent op uw aller toegewijde medewerking, opdat het een representatieve studentenmening kan doen horen.

Lijst van geslaagden

Kandidaatsexamen:

2031	25-2-1964	D. B. Tjaden
2032		P. van Vliet
2033	20-3-1964	V. J. N. A. v. Gennep
2034		F. Broekman
2035		J. Dekker
2036		F. v. d. Wolk
2037		S. Castelein
2038		B. J. Franken
2039		E. P. T. Althuis
2040		F. E. N. Kippersluis
2041	7-4-1964	A. C. Meurs
2042	14-4-1964	J. Schipper
2043		W. F. M. Runderkamp

Doctoraallexamen:

1231	17-2-1964	P. C. Maljers
1232	18-2-1964	F. J. L. v. d. Lande
1233	24-2-1964	A. J. de Jager
1234		P. Barends
1235		J. F. Steeman
1236	28-2-1964	G. F. Limborch v. d. Meersch
1237		J. Laan
1238	20-3-1964	D. J. Wolfson
1239	23-3-1964	M. W. H. Pipers
1240		R. R. Grijzen
1241		Th. J. Hintzen
1242	16-4-1964	Njoo Hiem Nio
1243		J. W. C. van Heek

Baccalaureaatsexamen:

11-2-1964	I. Campioni
-----------	-------------

W. GRADER

Econ. Drs

repeteert

Doctoraal examen:

Sociale en Bedrijfseconomie

ROERSTRAAT 102 hs

TELEFOON 71 79 15

**STAPELS
ECONOMIE
vindt U
bij**

**moderne
boekhandel
bas**

leidsestraat 70-72 - tel. 24 8169

CANDIDATEN !

Wordt adspirant-lid van de Kring van Amsterdamse Economen. * Voor adspirant-leden geldt de nominale contributie van f 2,50 per jaar.

geeft U op als adspirant-lid bij Drs. L. D. Oosterveld,
Secretaris Kring van Amsterdamse Economen,
Comeniusstraat 549-III,
Amsterdam-Slotervaart,
(Telefoon: huis 's avonds 020-152197).

* De vereniging van afgestudeerde economen aan de economische faculteit van de Universiteit van Amsterdam.

P. VELTHUYS Cz.

econ. drs.

Repeteert

**Candidaatsexamen:
Sociale en Bedrijfseconomie**

**Doctoraalexamen:
Bedrijfseconomie**

Marnixstraat 290 - Kamer 309 - Amsterdam-W.

Tel. Zaandam (0 2980) 63315, 's avonds en weekend.